

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri
Theologi, Jnstitvtiones Morales**

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

6 De detractione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

Dubium septimum, Quando contumelia sit mortale peccatum? Respondeatur ex communij omnium sententia, tripliciter contingere mortale peccatum in contumeliam.

Primo, ex intentione grauiter lèdendi honorem alterius, licet contumeliosum verbum sit leue.

Secundo, ex grauitate materie, ut quando verbum contumeliosum est graue, licet non dictum ex proposito grauiter lèdendi.

Tertio, ex defectu cautionis, prudentiae, diligentiae, qua effectus alioqui abstinendum à verbis contumeliosis: ut potest accidere in his, qui verbis corripunt alios: fieri enim potest, ut ex imprudentia & negligencia contumeliosa verba admissibleantur, grauiter lèdendi honorem alterius. Sequitur ex dictis, in contumelias esse veniale peccatum, vel ex lenitate materia, vel ex imperfecta animi deliberatione, vel intentione, vel ex leui imprudentia, consideratione, vel negligentia, qua contumelia iactantur in aliis.

Dubium octavum, an sit mortale peccatum, dicere contumeliosum verbum, quod nullum peccatum alterius exprimat, sed tantum, vel malum pœnae, aut defectum naturæ? Respondeatur, aliquando esse mortale peccatum, quia huiusmodi contumelias aliquando alter grauiter ostendit, ut si apud H. panos contumeliosas dicas in alium, cum nimis esse ludorum, vel Saracenum, hoc est, natura ex patientibus, qui originem trahunt ex Iudeis, vel Scacenis: & Christus Dominus ait Matth. 5. Qui dixit frati suo, Racha, teus es cœlio. Qui autem dixerit, Fatus, teus erit gehennæ ignis.)

Dubium nonum, An mortaliter peccat is, qui leue conuicium iactat in aliis, cum tamen certò novetur eum grauiter offendit eiusmodi convicio, aliqui leuisimo? Respondeatur.

Primo, certum esse cum peccate mortaliter, si intentio ex intentione grauiter offendit. Tota difficultas est, cum ab est huiusmodi intentio, & tamen certò scimus alium nihilominus grauiter id peccatum: & tunc cum distinctione respondemus: sunt enim homines cordati, prudentes, & graves, & nihilominus ergo admodum ferunt in se iactari conuictum certum, etiam si aliqui ieiunissimum. Et tunc videatur esse mortale peccatum, quia licet conuictum sit leue, infert tamen damnum grave: nam huiusmodi homines etiam leuisimum conuictum solet grauiter constitutari, & offendit, sicut mortaliter peccates, hi cum auctoritate suorum aliqui pauperi ex acu viuent. Sunt vero alii homines patrum prudentes, & tenuis etiam fortis, & conditionis, qui quoconque etiam leuisimo verbo solent grauiter offendit: tunc non videtur esse mortale peccatum in hos facte leuisimum conuictum, quia si grauiter offenduntur, a græ admodum id ferentes, videatur esse impunitum culpe, & levitatis ipsorum, cum temere, & rationabiliter offenduntur.

De Detractione.

C A P . VI.

NO TANTVM Primo, ex S. Thom. 2. 2. quæst. 73. & 74. Detractionem, susurrationem, aut murmurationem esse idem, aliqua tamen ratione differte. Nam detractione est, quia fama alterius lèditur: susurratio vero addit, quod nisi intentione lèdendi amicitiam, & concordiam inter duos.

Notandum secundò, detractionem à derisione differte, nam deriso fit verbis, vel lignis, ut alter pudeat: Detractione vero solum est, grauiter lèdendi famam alterius.

Tertio, famam proximi lèdi extra iudicium, & in iudicio: extra iudicium, duplicitate, vel dicendo falsum crimen proximi, vel dicendo eum verum, sed occulum. In iudicio potest contingere, vel ex parte accusatoris, vel ex parte accusati.

Primo modo, duplicitate, nimirum si falsum crimen aleti imponatur, vel si verum crimen dicatur, sed occulum.

Igitur. Mortal. Pat. 3

Secundò modo duplicitate, videlicet si accusatus negat crimen verum, sed publicum, vel si dicat accusatorem mentiti, vel caluminari.

Quartò notandum, famam proximi posse auferri, vel directe, vel indirecte, formaliter, aut virtualiter. Directe, ut si crimen falsum alteri imponatur, vel verum, sed occulum: Indirecte vero, ut si quis neget crimen verum sibi obiectum: consequenter enim lèdit famam alterius, qui significat eum mentiri, vel caluminari. Formaliter lèdit famam proximi, cum ex intentione crimen alterius proditur. Virtualiter vero, cum crimen proximi referatur alius, non ex intentione lèdendi famam proximi: sed nihilominus, quia imprudenter, inconsideratè, vel negligenter crimen natratur, manet proximi fama lesa.

Quinto notandum, famam esse, ut habetur in l. cognitionum: §. existimatio ff. de varijs, & extraord. cognitioribus illæstè dignitatis statum, vita, & moribus comprobatum, & in nullo diminutum: fama in praesentia accipitur non prout oritur ex quacunque excellētia, sed ut nascitur ex laudabili, & honesta vita. Est igitur fama bona existimatio communis, voce manifestata de laudabili, & honesta vita alicuius.

Dubium, quomodo detractione sit peccatum contra iustitiam: Respondeatur ex communij omnium sententia, detractionem esse peccatum contra iustitiam, quia est peccatum, & iniuria, quia violatur ius, quod proximus habet in sua fama. Vnde legitur, ut ex obiecto, & natura sua, detractione sit peccatum gravius furto, quia fama est bonum minus bonis temporalibus, quæ furto auferuntur.

Dubium secundum, an si quis famam sibi auferat, vel sibi falsum crimen imponendo, vel detegendo crimen verum, & occulum, peccet contra iustitiam? Sunt duæ opiniones.

Prima afferit eum contra iustitiam peccare, eo quod nullus sit fama dominum habeat. Vnde consequenter ait, cum esse obligatum ad reuocandum ad dictum suum, & ut restituat sibi famam ablatum, sic Caecilius in 2. 2. quæst. 73. art. 3. & in Samma, verbo, detractione: sic etiam videtur sententia Maior in 4. Distinctione 15. questione decima oœlaria. Armilla verbo Detractione, num 5. & verb. Restitutio, num. 42. & 43. Erquidam putant, sed immrito, & falso, ut statim dicam, huius sententie fusile Abbatem in cap. ex parte 2. De sepulturis, & Felinum in cap. 1. De Testibus cogendis, Socinum in Relatione super Caput, Ad abundantiam, De homicidio, Autoninum par. 2. Titu. 8. cap. 4. §. 1. Angelus in verbo Detractione, num 6. Silvestrum ibidem, quæstio 3. Tabienlem ibidem num. 6.

Hæc opinio probatur ex eo Proverb. 22. (Melius est nomen bonum quam diuina multa.) Et Eccl. 41. (Cūram habet de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi, quam milles [b]eauti magni & pretiosi.) & ex August. in c. nolo 12. questione 1. vbi ait:) Propter nos conscientia nostra nobis necessaria est: propter vos fama nostra non poluit, sed pollebat debet in vobis; conscientia necessaria est tibi, fama proximo tuo: qui confidens conscientia, negligit famam, crudelis est.

Secunda opinio ait, esse quidem peccatum contra charitatem, non tamen contra iustitiam, quia quicunque habet dominium sit fama. Vnde si temere, & abiuste causa quis sibi famam adimittat, peccat quidam tanquam prodigus famæ sive dissipator, aut concupitor, non tamen tanquam iniustus, sic Sotus lib. 3. De iustitia, quæst. 10. art. 2. & lib. 4. quæst. 2. art. 3. & lib. De ratione regendi, & detegendi secretum, membro. t. quæst. 6. Conclus. 3. Et Couattuarius lib. 1. Variarum resolutionum, cap. 2. num. 8. & Adrianius in 4. in quæst. De rectis famæ que insit. V. 10. de bonis animis, & Quælib. 1. Et Cordubenses, in Annotationibus super Sotum De ratione regendi. & detegendi secretum membro quarto questione tertia, concul. 14. dubio primo. In hacce primo, multo probabiliore est, & venior.

Secunda opinio, Fama enim, & honor non est hec vita: in bonis enim nos tis numeratur, cum si bonum quod nostris actibus acquirimus. Et reuera commendantur homines, præsentim secundum Euangelicam perfectionem, qui sive fama sunt contemptores. Et licet fama sit bonum pretiosius auro, bonum tamen nostrum est, nostra labore partum. Item pro prima opinione expresse solus videtur facere Caetanus, aut ut plurimum Major, & Armilla. Abbas enim, Felinus, Socinus, Antoninus, Angelus, Silvester, Tabensis, nunquam docuerunt aperte nos non habere dominium nostre famæ: solum aiunt, si quis metu tormentorum seipsum diffamat, postea in articulo mortis obligati suum dictum reuocare: quod in quo sensu sit verum, statim infirmus dicam.

Dubium tertium. Quando infamare seipsum sit mortale peccatum contra charitatem? Respondetur, Sotus, Couaruuias, & Medina aliquos casus connumerant, & Nauarros, cap. 18. num. 27. & 28.

Primo, certum est apud omnes, mortaliter peccare, qui sibi falsum crimen imponit, etiam leue, iuramento confirmatum.

Secondo, qui seipsum infamat cum periculo perdendi vitam suam.

Tertio, qui seipsum infamat, cum notabili danno alterius in fama, honore, vel bonis temporalibus, aut in bonis spiritualibus, quia tunc infamia est, etiam contra charitatem, & iustitiam proximi.

Tota difficultas est, an sit mortale peccatum infamare seipsum, dicendo de seipso crimen aliquid atrox, V.g. hereticum, vel nefandum crimen, vel crimen lese maiestatis, vel profanationem, vel coniuratorem nefarium contra Rem.

Item, an sit mortale peccatum infamare seipsum, quando persona est publica, nimirum Prelatus, vel quicumque alias magistratus Republice: Sotus enim, Couaruuias & Medina aiunt esse mortale peccatum in huiusmodi casibus: quia ex heres, & aliis supradictis criminibus familia, & cognatio detrimentum patitur in fama, vel honore, vel bonis temporalibus. Item quando homo publico officio fungitur, infamia ipsius cedit in detrimentum boni publici. Sunt vero, qui sentiantur, in huiusmodi casibus non esse mortale peccatum, nisi quando fuerit damnum aliorum sequutum in fama, honore, aut bonis temporalibus; quod est dicere, precise infamare seipsum etiam in atrocissimo crimen minime esse mortale peccatum, sed reuera dicendum est, in predictis casib, esse mortale peccatum, si quis seipsum infamat sine illa causa, & ratione; huiusmodi enim infamia absque scandalo aliorum fieri non solet, & absque detimento notabilis vel sui ipsius, vel alterius etiam ad pretestum virtutis. Item fama licet inter bona nostra numeretur, non est tamen tam parvum momentum, vt in huiusmodi casibus temere, & absque causa negligenda sit.

Dubium quartum, An infamare seipsum, metu tormentorum, sit mortale peccatum: sunt duae opiniones.

Prima asserta esse mortale peccatum, si quis falsum crimen sibi imponat. Sic Caetanus loco supra citato.

Secunda opinio, sit non esse, si tormenta sint magna, & grauias; sed tantum esse officiosum mendacium, sic Sotus, Couaruuias, Medina, Nauarros, Angelus, Silvester, Tabensis, loco supra citato. Hæc opinio est verior, cum quia Caetanus iniicit duobus fundamentis, nimirum, quod nullus habeat dominium suæ famæ, & quod omne mendacium in iudicio quantumvis leui sit perniciosum: quod vrumque fundamentum supra reiecum: tum quia tormenta, quando sunt magna, & grauias, ipsa natura reformidat, ergo huiusmodi tormentorum metus fatis magna causa est, vt quis excusat perniciose mendacium, siquidem, vt eviteret maius malum, nimis tormenta tam gratia, mentitur.

Si roges, an sit mortale peccatum, si Titus extra metum tormentorum constitutas, seipsum infamet: illis casibus: Respôdetur, si probabilitas nouerit se iterum predicta tormenta perpetuari, non peccabit Titus mortaliter; si probabilitas absit huiusmodi metus, erit mortale peccatum.

Sicutem queras, an Timus, qui seipsum infamavit, metu tormentorum, postea in articulo mortis peccet mortaliter nisi dictum suum, quo seipsum infamaverat, reuocet: Silvester, & Angelus loco supra citato, sicut Timus esse obligatum ad dictum suum reuocandum. Sic Antoninus, par. 3. Tit. 8. cap. 4. §. 1. Paludanus in 4. Dis. 21. q. 2 art. 3. conclu.

4. Abbas in cap. Ex parte 2. De sepultur. Felix, in cap. 1. De testib. eogen. Socinus in Relig. super caput ad audiencem de homicidio. Ex quo colligunt aliqui, omnes huiusmodi auctores esse in ea opinione Caetani, quæ aliter neminem habere dominium sue famæ, & proinde quemque esse obligatum ad restituendam sibi famam, si se infamavit. Sed certè p̄fati auctores nihil tale docent: solum aiunt, si quis ob tormenta seipsum infamavit, decedere in peccato mortali, nisi in articulo mortis dictum suum reuocet: quod meo iudicio vetum esse potest, etiam si quis dominum habeat sive famam: non enim ideo in peccato mortale decedit, quia lege iustitiae teneatur sibi ipsi famam restituere, sed quia non reuocando dictum suum in articulo mortis, cum possit reuocare commodè, peccat denuo, non recuperando famam suam, quam potest facile recuperare: & hoc intelligit de eo, qui se infamavit crimen graui, sicut, si quis prodige dispensando bona sua, peccat mortaliter, si postea commodè posset ea sibi recuperare, & neglexisset temere, denuo peccasse consenserit: non quia relinquit sibi teneatur, sed quia negligendo recuperationem, perinde est, ac si denuo diffaret. Item si quis seipsum infamavit, ratione cui us infamie damnatur ad mortem, postea in articulo mortis non reuocando dictum suum, mortaliter peccat, sed reuocando dictum possit seipsum à morte liberare: tunc enim ratione vita seruanda, teneretur reuocare dictum suum.

Dubium secundum, quod modis famæ alterius detrahatur? Respondeatur, ex S. Tho. 22. q. 73. a. 1. directè quatuor modis detrahi. Primo, cum falliū crimen imponitur. Secundo, quando crimen occultiū detegitur. Tertio, quando crimen, dum refutari, exaggeratur, sive aliqua ex parte notabilis augetur. Quartò quando f. c. tū quidē non viruperatur, sed improbat intentio facientis. Indirectè detrahitur aliena fama quatuor modis. Primo, quando bona virtus aliena denegat. Secundo, quando silentio occulat bonū alii. Tertio, quando quis minuit. Quartò, quādō quis simulacrum aut eius, & frigide laudas alii, alioqui contenduntū.

Dubium tertium, An contumelia sit peccatum detractione grauius? S. Tho. 2. 2. q. 73. a. 3. ad 2. art. est esse grauius, sed contra hoc obiectum, detractio est peccatum contra famam, contumelia vero est contra honorem; sed fama est bona honoris praestans, ergo detractio est maius peccatum. Hoc argumento concipi quidam, sentiunt contra S. Thomam, detractio non esse grauius peccatum contumelia. Sed dicendum est, vt recte art. Sotus. lib. 4. de iust. qn. 10. a. 3. ad 2. contumeliam ideo esse grauius peccatum, quia est iniuria alteri facta magis involuntaria ipsi, quam sit detractio: in quoniam contumelia inseritur proximo in praesentia ipsius, & ita scienter, & in iure iniuriam patitur. At vero detractio sit in absentia proximi, & ita inscius iniuriam patitur, ergo contumelia est maior, quia cum iniuriam magis involuntarie proximus patitur.

Dubium quartum, An si in confessione sacramentali detegi peccatum alterius, quia alioqui non potest commode suū peccatum cōfiteri, cōfiteatur infamare illius? De hoc dubio tractabitur in materia de cōfessione, cū agetur de faciemētis. Dubium quintum, An is, qui detegit peccatum alterius viri, vel duobus viris, quos certò nouit alteri illud peccatum non patet facturos, & quibus peccatum detegere penitēt, ne si patet factetur, peccat mortaliter? Sic ut si vir uxori fuit fecredo peccatum alterius recensere, aut amicus alterius amico fidei. Et supponimus in praesentia non detegi peccatum a domino detractorio: tunc enim esset peccatum mortale ex prava intentione, nec item ex bono aliquo fine, sic enim absque peccato detegi potest, vt inferius explicabo, sed ex levitate quadam animi, aut loquacitate.

Dux sunt opiniones. Prima afferit non peccare mortaliter; quia is, cuius peccatum datur, non patitur gravis famae detrimentum, cum vni tantum, vel duobus lecere detegatur. Sic Caietanus secunda secundus, quæst. 73. art. 2. dub. t.

Secunda opinio ait, esse mortale peccatum. Sotus lib. 4. de Iustitia, quæst. 6. art. 3. & lib. 5. quæst. 10. art. 2. Ratio eius est; quia magni estimatur fama, etiam apud duos, vel unum, ergo grauis est fama iactura, si peccatum detegatur duobus vel vni. Ceterè probabilis est opinio Caietani: nisi quando conseruit duos, vel unum, cui peccatum refertur, esse viros graues, apud quos famam amittere est graue detrimentum. & præterquam in casu quo is, cuius peccatum detegitur, magni estimatur, si ipsius fama apud illos serueretur illæla. Accidentem aliquando, ut feramus regius famam nostram laeti apud virum unum aliquem, quam si apud multos læderetur.

Dubium sextum. An qui solum recenset peccata alterius audita, & expresse dicit se nihil certò nosse, sed tantum memorare se quæ audierit, peccet mortaliter?

Sunt duas opiniones. Prima negat mortaliter peccare. Scotus in 4. dif. 15. quæst. 4. art. 1. Siluest. verb. Detractio, quæst. 1. Nauatus in Manuali, cap. 18. num. 36. Caiet. 2. 2. quæst. 35. art. 2. dub. 2. Gabriel, in 4. dif. 15. quæst. 10. art. 3. dub. 2. Armilla verb. Restitutio, num. 4. Ratio horum est; quia iste solum recenset peccata alterius, non vero confirmat.

Secunda opinio afferit mortaliter peccare. Sic Sotus lib. 4. de Iustitia, quæst. 6. art. 3. ad 4. & lib. 5. quæst. 10. art. 2. Et probat, quia si referunt peccata aliorum, eo ipso sunt causa, ut alii huminodi peccata noverint, & consequenter sunt causa, ut fama alterius apud plures amittatur.

Ceterum, Prima opinio est verior, si adhuc sequentes conditions.

Prima, Ne is, qui refert, id non faciat animo detrahendi.

Secunda, Ne addat aliquid amplius, aut consummet magis auditum.

Tertia, Ne is, qui refert, sit vir tantæ auctoritatis, ut ei credatur, etiam tantum audita refert. Contingit enim aliquando, ut alii viri sint tantæ auctoritatis, ut credamus eos idem referte, quæ audierint; quia credunt ita reuera esse, hec ipsi refertur.

Quarta, Ne referatur id, quod auditum est ab indigenis hominibus.

Quinta, Ne referatur coram illis, qui certò aut probabilitate creduntur, postea commemorationi alijs, & rem ipsam exagerant, vel amplificantur.

Dubium septimum. An is, qui refert peccatum, V. g. Titus notorium, peccet mortaliter, refertendo illud his, qui peccatum illud non noverint? Siuester. verb. Detractio, q. 1. ait peccare mortaliter, nisi refert his ad quos probable est peruentum fore notarium peccati. Sic etiam videtur sentire Adrianus, Quæstib. 11. quæst. 1. ad 4. prop. finem Ratio horum est, quia apud eos, qui ignorant sunt peccati, Titus habet bonam famam, & exultationem. Sed oppositam sententiam sequitur Nauatus, cap. 18. num. 26. Caiet. tom. tract. 21. Repon. 9. Major in 4. dif. 15. quæst. 10. §. Hoc premisso ad finem. Sotus lib. de Iustitia, q. 10. art. 2. Medina in sua instruct. confess. cap. 14. §. 34. Haec sententia est verior. Et intelligitur de peccato notorio, siue per evidentiæ facti, siue per evidentiæ iuris.

Dubium octavum, An si quis sit infamatus notorio in una Civitate, Regno, Provincia, vel loco, sit mortale peccatum eam infamare in alia civitate, vel regno, provincia, vel loco, ubi necatur eius infamia.

Tres sunt opiniones. Prima est Adriani, loco citato, ut refert Sotus, afferens esse mortale peccatum, & contra iustitiam; quia in eo loco reuertit, V. g. Titus suam famam & exultationem.

Secunda sententia est Caietani loco supra citato, quam etiam citat Sotus, afferens non esse pec. mort.

Tertia sententia est Sotus, loco supra citato, cum distinctione loquentis: si peccatum, inquit, est notorium per evidentiæ iuris, hoc est, per sententiam Iudicis, vel per propriam confessionem in iudicio, tunc non est p. m. contra iustitiam detegere illud peccatum alibi licet sit contra charitatem; quia co ipso, quod Titus alibi est iure infamis, est legitime fama primatus, ac proinde contra iustitiam peccatum non est, crimen alibi euile.

Si vero peccatum, inquit, solum est notorium, per evidentiæ facti, tunc peccatum est contra iustitiam euile alibi: nisi quando probabiliter creditur eo peruentura notitia criminis: quia cum non sit iure fama spoliatus, potest alibi esse infamatus, & alibi retinete suam famam, & exultationem.

In hac re primò dicimus, si Titus V. g. alibi est infamia per condemnationem iuris, hoc est, per sententiam Iudicis, vel propriam confessionem in iudicio, nullum est peccatum euile alibi, absque intentione tamen detrahendi, utputa, si Titus est in Hispania, tanquam heterodoxus condemnatus, vel tanquam fur, proditor, vel reus læsæ maiestatis, nullum est peccatum publicate cuiusmodi peccatum in Italia, Galia, vel Germania, etiam si necatur, & persona cognoscatur. Et hoc est, quod aiunt Caietanus, Major, & Nauatus. Ratio est, quia sententia in iudicio spoliavit Titum legitimè sua fama: sicut enim propter certa delicta damnatur aliqui ad mortem, alii ad exilium, alii priuantur bonis temporalibus: sic etiā alii damnantur, ut fama careant, immo sententia fertur ad hoc, ut infamis habeatur.

Quod si obijicias, Alicubi Titus condemnatus retinet suam famam: Respondetur postquam in iudicio condemnatus est, ut sit infamis, nullibi famam habet; quia ad hoc est publica præconis vox, ut eius infamia ad omnem notitiam perueniat, & per accidens est, quod non ad omnes peruenit.

Secondò dicimus, si Titus solum est infamatus per evidentiæ facti, interim dum infamatus est, peccatum illum proderet alibi, non videtur esse peccatum; quia sicut per sententiam, vel propriam confessionem in iudicio fama amittitur, sic etiam perditur per evidentiæ facti, & sibi quisque imputare debet, quod publico facto famam amitteret.

Tertiò dicimus, si Titus alioibi per evidentiæ facti infamatus, alibi bene vivendo famam suam recuperatur, tunc euile ibi peccatum illius, erit peccatum contra iustitiam: quia sicut fama proprio facto amittitur, & infamia contrahitur, sic etiam proprio facto infamia purgatur, & fama amissa recuperatur.

Si quartas, an idem sit, quando Titus in iudicio est factus infamis, & postea bene vivendo alibi bonam habet exultationem? Respondetur non esse idem, quia infamia iuris non colligit proprio facto, sed auctoritate iuris, unde quousque Titus auctoritate iuris recuperet famam, semper habetur infamis.

Si quatas, An si Titus præter ordinem iuris est factus infamis sententia Iudicis, si p. m. euile crimen illius?

Respondetur, ex communis sententia esse p. m. & contra iustitiam: ut si falsi testibus sit condemnatus, aut à non iudice suo: tunc enim sententia est iniqua.

Dubium nonum, An cum, qui infamatus est certo tempore, licet infamare alio tempore iuvatu? Respondetur ex præcedente dubio, iuris infamiam contraxit, non est peccatum eam euile, donec publica auctoritate iudicis ea infamia tollatur, & prima fama recuperetur.

Si vero infamiam contraxerit solum per evidentiæ facti, tunc interim, dum ea proprio facto non purgatur, non est peccatum euile, quia durat infamia: postquam vero proprio facto purgata fuerit, peccatum est eam euile; quia successiva tempora proprio facto est purgata, & fama recuperata.

Si quates, An licet tunc eam in famam euile simul referendo emendationem vite, penitentiam, & recuperationem

tionem famæ? Respondetur, non videtur esse peccatum mortale; quia infamia præterita refertur, ut iam præterita, & penitentia, & emendatio vita memoratur, ut præsens, quæ purgat infamiam prætentam.

Quædam alia dubia circa detractionem diluuntur.

C A P Y T U M . V I I .

DV B I V M primum, An eum, qui est in publicum carcerem coniectus ob suspicionem criminis, vel qui est accusatus, sed noncum condemnatus, licetum sit publicare? Sunt, qui dicant non esse licetum. Sed videtur nullum esse peccatum, si solum referatur, eum esse coniectum in carcerem, vel esse accusatum. Item, si per sententiam est liberatus, tunc simili hoc est detegendum, nimis fusile quidem accusatum, aut coniectum in carcerem, sed liberatum in iudicio.

Si roges, Quid, si fuga tantum evaserit? Respondetur; mac viendum esse, an totum hoc sit notorium per evideniam facti, & non esse peccatum, id referre: alias vero erit, quoniam fuga magna gignit suspicionem peccati, & criminis denunciati.

Dubium secundum, An sit detractionis peccatum in absentia V.g. Titij detegere defectum natalium eius, nimis, quod genus ducat ex Iudeis, vel Saracenis, vel Hæretici, vel quod sit ex adulterio, incestu, vel sacrilegio natus. Medina in sua instructione confessorum, cap. 14. §. 35. art. 3. est illæ peccatum mortale detractionis; quia si huiusmodi defectus in presentia Titij diceretur, esset grauis in eum contumelia, ergo si in absentia refertur, est detractionis, & grauis.

Mili tamen videtur oppositum dicendum, non esse detractionem, ubi defectus est publicus, & persona cognita, hoc in absentia refertur; quia detractionis est iniuria, qua fama proximi violatur. Sed, ut precedentie capite diximus, fama accepitur pro exultatione hominis alicuius, otta ex laudabili, & honesta vita ipsius, ergo detractionis est iniuria, quia detegitur peccatum proximi. Aliud vero est de contumelia, quia haec est iniuria, quia minuit honor proximi: honor autem est reverentia, quæ debetur alicui in testimonium virtutis, vel cuiusunque alterius dignitatis, aut excellentias; & proinde contumeliam est verbum, quod exprimit in presentia, sive malum culpe, sive malum pene, sive defectum nature, & consequentes gravissim contumelia. Titium presentem compellare hominem genus ducentem ex Iudeis, vel Saracenis, vel hereticis, vel esse hominem male natum. Non tamen est detractionis, si ista dicantur in absentia, hoc autem intelligimus, quando isti defectus natalium non referuntur ex animo detrahendi. Item quando non sequitur damnum, petende ac si detractionis fuerit.

Dubium tertium, An Titium infamatum ex multis criminibus infamare ex uno solo crimen, sit mortale peccatum?

Item, an Titium infamatum ingratori aliquo crimine, utpote homicidio, latrocincio, infamare in minori peccato, omnium fornicationis, sit mortale peccatum? Silu. verbo Detractionis, quæst. 1. art. non esse mortale peccatum. Sed videtur aliter esse dicendum. Primo, si Titius sit infamatus ob multa criminia, detegere unum aliud crimen eiusdem quidem speciei, cum multis illis, & solo numero distinctum, non erit mortale peccatum. Verbi gratia, si Titius sit infamatus ob centum furtis, dicere cum commissione centum, & vnum, quia reuera illud lredit partim famam; nisi illud peccatum fuerit etiam valde atrocum, aut enormis crimen eum in eodem genere, qualia sunt peccata nefaria.

Secundo, quando quis est infamatus ob multa criminibus

na, detegere unum aliud diversæ speciei, licet sit minus graue ex natura sua, est peccatum mortale; quia licet sit infamatus ob alia criminia, retinebat tamen suam famam, & existimationem in alia materia. Ergo quantumvis sit Titius infamatus ob homicidium, non est licitum detegere occultam fornicationem ipsius.

Tertiò si quis sit infamatus ob multa criminia, non erit grauis detractionis detegere aliquid aliud crimen alterius speciei, quandocunque in illud solent ut plurimum incidere ij, qui perpetrant priora delicta; quia eo ipso, quod fonte incideat, non lreditur notabiliter fama eorum.

Dubium quartum, An detractionis, quæ solum detegitur peccatum veniale proximi, sit tamen venialis culpa? quod est querere, An ut detractionis sit mortale peccatum, opus sit, ut peccatum, quod detegitur, sit mortalis culpa? Medina loco supra citato ait, aliquando esse mortale peccatum, etiam si sola culpa venialis alterius detegatur; quia apud alias nationes aliquod veniale peccatum infame habetur. Ut si in absentia dicat de Titio fusse mentitum, quoniam pro magna contumelia habetur apud malos, si contumeliosè dicas alicui eum mentiri.

Item, quia alias personas maximè dedecent quadam ventalia peccato, utputa Episcopum religiosum virum, aut grauem alium hominem maximè dishonestatem dicunt etiam leue, praesertim, si dicas eum frequenter mentiri solitum, quamvis leuiter. Sed Silvester, verb. Detractionis, quæst. 1. & Antoninus, par. 2. tit. 8. cap. 14. & Nauatus in Manuali, cap. 18. num. 24. generaliter docent detegere peccatum veniale proximi elecantum veniale peccatum.

Et haec est verior sententia; quia per detractionem venialis culpa non lreditur notabiliter fama proximi.

Et ad argum. respondendo dicimus, solum id probante, esse dispatem ratione de contumelia, ut etiam supra diximus. Et hinc est, ut aliquando sit grauis contumelia dicere de aliquo in presentia ipsius eum mentiri: nam huiusmodi contumeliosa verba, & similia apud aliquod genus hominum, vel contra certum genus personarum iactata, habent pro gravi contumelia, & iniuria. Seus vero est detractionis, quia sic in absentia eius, cui detrahimus.

Dubium quintum, An is, qui dicit de alio generalia verba, que possunt esse ventalia, aut mortalis peccata, peccatum mortaliter, V.g. si quis refert de Titio, eum esse ignotum hominem, aut superbum, aut inanis gloria cupidum? Silvester loco citato ait, non esse mortale peccatum, quia raro est ventalia, quia de mortali culpa potest intelligi: nec est maior ratio, cur de mortali culpa quam de ventiali intelligatur. Idem sentit Antoninus, par. 2. tit. 2. cap. 4. At Nauatus, cap. 18. num. 24. videtur oppidum sentire. Quia, inquit, huiusmodi detractiones licet generales, aliquando esse solent cum periculo notabiliter, & dannis proximi. Sed prior sententia videtur verior, ea tamen intelligitur, per se, & regulatorem, & ordinare, attamen per accidentem ratione periculi, & danni, eiusmodi detractiones erunt peccata mortalia.

Dubium sextum, An si quis generaliter solum dicat, in hoc oppido, loco, Republica, vel civitate sunt multi improbi, mortaliter peccant? Sunt, qui dicant esse mortale peccatum, quia infamet ipsum oppidum, locum, vel collegium. Sed videtur esse cum dissilio? one loquendum, si dicat, omnes esse improbos, tunc intamnam congregatio ne totam, & proinde, si infamia est materia mortaliter, & mortaliter peccat; si vero solum dicat multos esse improbos, tunc non infamari congregacionem totam. Item non infamari aliquem in particulari; & ideo non peccat mortaliter, & certè hoc modo accipitur regulariter, cum quis dicat de aliquo collegio, loco, oppido, esse infame.

Dubium septimum, Quando absque vlo peccato licetum sit detegere peccatum alterius extra indicum? Respondeat Adrianus, Quodlib. II. quæst. 1. & in 4. Di-

scrit.